



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Jobs. Krøier

J. W. SVEDSTRUP

KØBENHAVN

1955

J. W. SVEDSTRUP

Jobs. Krøier

J. W. SVEDSTRUP

KØBENHAVN

1955

Klicbeer fra

F. HENDRIKSENS REPRODUKTIONS ATELIER

HILBO & FRIIS BOGTRYKKERI

KØBENHAVN



J. W. SVEDSTRUP

Der var engang — saaledes begynder ethvert Eventyr, og Eventyret om Løjtnant Svedstrup kan ogsaa godt begynde med, at der var engang i Begyndelsen af det 19'Aarhundrede en Familie i Helsingør, bestaaende af Fader, Moder og 14 Børn, heraf 12 Sønner og 2 Døtre, hvoraf nogle dog døde som smaa. Familien boede i Groskenstræde. Faderen var den stoute Kommandersergent *E. N. Nielsen* (1783—1827) ved Kongens Regiment (fra 1808 Kronens) i Helsingør. Moderen *Augusta (Johanne) Nielsen* var Datter af en Skibsfører i Christiania. Faderen var først Seminarist, men blev i 1806 »enrolleret« — som det endnu dengang

hed med et sprogligt Levn fra Hvervetiden — i den nyoprettede nationale Hær. Han blev Fourer i 1811 og arbejdede sig op gennem alle Underofficersgrader til den højeste Charge for denne Klasse og udnævntes til Dannebrogsmænd. Han var en dygtig, men streng Mand. Ved siden af sin militære Tjeneste drev han en Privatskole, der navnlig søgtes af Lodser og andre Privatfolk. Han var født i Svedstrup ved Ølstykke og blev — som Skik og Brug dengang var i Hæren — kaldt ved sit Bynavn. Paa denne Maade er Familienavnet Svedstrup opstaaet.

Da Faderen døde, blev Privatskolen nedlagt, og Familien flyttede ud til et lille Hus paa Trykkerdammen. Moderen fik en »stor« Pension, 12 Rdl. om Aaret og 6 Rdl. for hvert af Drengbørnene, indtil de var konfirmeret. Det var trange Kaar; men der har efter alt foreliggende været stærkt Tømmer i denne Kvinde. Modigt tog hun Kampen op. Hun ernærede sig og de mange Børn, hvoraf det sidste blev født efter Faderens Død, ved at spinde for Folk. Hun fik 2 Mark for et Pund fint Hørgarn. Der kom Folk til hende langvejs fra med Spind. Der hang Hør overalt i Huset, og den store Spinderok gik hele Dagen og en Del af Natten med; Børnene saa hende aldrig staa op eller gaa i Seng. Hun var myreflottig. Hun vilde ikke modtage Hjælp af nogen. »Saa længe mine Klør kan holde, skal jeg ikke modtage noget,« sagde hun. Da alle Børnene var fra Haanden med Undtagelse af den yngste, flyttede hun atter ind til Helsingør, hvor hun døde 56 Aar gammel.

Nummer 3 af den store Børneflokk, *Johan, Wilhelm Svedstrup* blev født i Helsingør den 12. August 1819. Drengen blev stor og stærk, en køn Dreng med sortbrunt, metalglinsende Haar og mørke Øjne med et dybt stærkt Blik. Efter Konfirmationen blev han i 1835 optaget paa Artilleriets Elevskole. Efter Svedstrups egne Udtalelser senere i Livet var det ikke paa Grund af sine boglige Kundskaber, at han blev antaget. Prøven afholdtes i Helsingør; den faldt for Teoriens Vedkommende ikke heldigt ud; men saavel de undersøgende Læger som den højstkommanderende Artilleriofficer paa Stedet erklærede, at den unge Mands legemlige Fortrin var af en saadan Art, at han maatte være forudbestemt til Soldatens Liv, hvori de senere Begivenheder jo gav fuldstændig Rét. Hans Størrelse ved Antagelsen var allerede da for en 15aarig Aspirant ualmindelig (64" = ca 168 cm). Hans Kropstykke svarede hertil: en bred Bringe og et Par store, kraftige Næver, der dog ogsaa kunne føres med Lethed; herom vidner en Række fint udførte Tegninger af genuesiske Forter, der nu har deres Plads i Handels- og Søfartsmuseet paa Kronborg. Den 18' April 1835 blev det ham med-

delt, at han var antaget paa Prøve af Elevskolen, og Dagen efter afmarcherede han ad Strandvejen med 1 Specie i Lommen og lidt Smørrebrød; men i et prægtigt Humør. Modtagelsen paa Skolen var den sædvanlige overfor nyankomne; han blev baade »døbt« og gennemvarmet af de ældre. Han var vellidt af Kammeraterne, men havde i Begyndelsen meget svært ved at følge med i Klassen; han blev derfor oversidder i yngste Klasse og maate i det hele forblive 6 Aar paa Skolen, idet der ikke i 1840 var nogen Afgangsklasse. Endelig i 1841 fik han Afgangseksamen med mg. som Hovedkarakter og afgik som Bombarder til 1' Artilleriregiment (4' Batteri). Efter endt Uddannelse her — bl. a. paa Rideskolen — bliver han forsat til Kronborg Fæstnings Artilleri, hvor der endnu dengang laa et helt, feltmæssigt Batteri garnisoneret.

Det var endnu i Øresundstoldens gyldne Dage, hvor Pengene strømmede ind over den driftige By, skabte de store Handelshuse og Rederier og medførte et travlt og muntert Liv blandt Stadens Indbyggere. Den unge, slanke Bombarder i sin røde Uniformskjole og med den høje, sorte Chako gjorde et godt Indtryk og har næppe været passiv Tilskuer; han nød den ubundne Frihed efter Elevskolens haarde Tvang, deltog i det pulserende Liv, selv om det ikke altid var det bedste Selskab, han derved kom i. Stærk, rask og nærmest dumdrstig var han. Han gav ved flere Lejligheder Byens Borgere noget at snakke om. Han svømmede f. Eks. fra Helsingør til Svenskekysten. Selv om andre muligvis havde gjort det før, syntes Borgerne dog, det var ganske godt gjort. Han skal ogsaa efter Sigende have sendt et Skarpskud i Skroget paa en amerikansk Bark, der ikke vilde vise Kronborg Flaget. Blandt hans mange gale Streger er der dog een, der sent gik Byen af Glemme.

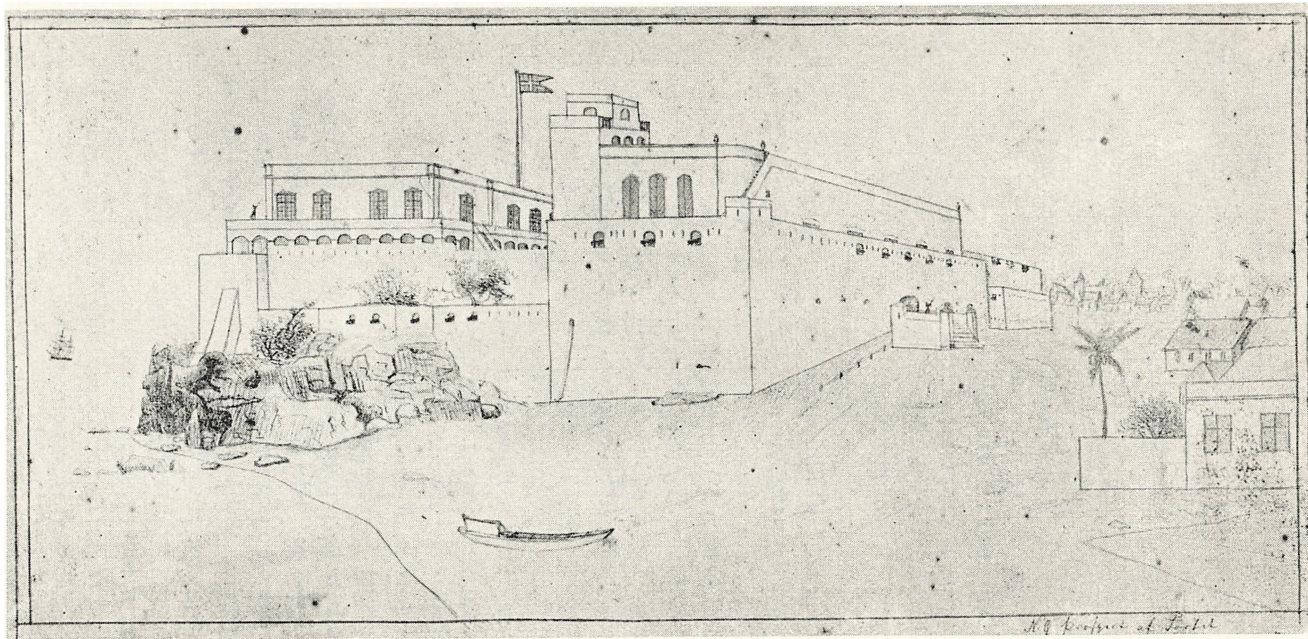
Et af Spirene paa Kronborg, der paa Toppen bar en rødmalet Jernmand paa den forgyldte Hest, havde i lang Tid nægtet at funge. Vindfløjen — Hesten — drejede ikke mere for Vinden. Man havde længe diskuteret og overvejet, hvorledes man dog skulle bære sig ad med at faa Hesten smurt. En Formiddag rettedes Hundreder af Øjne op mod den forgyldte Hest. Der sad ubestridelig en levende Mand bagved Jernmanden paa Hesten. Den havde faaet to røde Ryttere. Den bageste Rytter rejste sig op, stod paa Hestens Ryg og holdt sig fast ved den forreste Rytters Skulder. Det var Bombarder Svedstrup, der havde taget sig paa at ordne Spørgsmaalet om Hestens Smøring uden videre Diskussion. Han var — i Uniform — klatret op uden paa Taarnet, havde smurt de Jernringe, hvori Hesten drejede sig, og der-

efter faaet Lyst til at prøve at »tilride« Hesten. »Den var noget skarp-rygget og »bar højt«, men Udsigten var god,« erklærede han efter sin Nedkomst.

Selv om Livet i Helsingør saaledes for en ung Mand kunde være baade afvekslende og livligt, er der for Svedstrup kommet et Tidspunkt, hvor han ikke kunde forlige sig med denne Tilværelse. Om det var de usle Lønninger, Frygten for at forsumpe, som timedes mange Underofficerer i hin Tid, eller blot og bar Eventyrlyst, der drev ham til at søge Ansættelse i dansk Guinea, faar staa hen. Et Fingerpeg faar vi ved i hans Erindringer at se følgende: »En Underofficer havde dengang 25 Skilling om Dagen og 1 Brød hver 5' Dag, altsaa c 100 Rdl. om Aaret, at leve af; det var smal Kost, især naar man gerne vilde være lidt pæn i Tøjet; jeg sultede ofte og spekulerede derfor stadig paa at skaffe mig en bedre Tilværelse.« Lønningen i Guinea var den 4 dobbelte af den danske »og dog — skriver Svedstrup — havde Regeringen Vanskelighed ved at faa Folk til (at) gaa derud paa Grund af, at sjelden nogen kom tilbage, i det mindste 9 af hver 10 bukkede under for Klimaet. Jeg besluttede dog at vove Forsøget stolende paa mit gode Helbred, der ikke var svækket ved nogensomhelst Udskejlse. Jeg vidste, at i det mindste for Nogles Vedkommende var flot Leve-maade Skyld i, at de hurtigt bukkede under.«

Ansøgningen blev bevilget og ifølge kgl. Resolution af 21' Maj 1844 forsættes han fra 31' i samme Maaned til de genuesiske Tropper og udnævnes samtidig til Sergent ved disse. Afrejsen fandt Sted fra København med Briggen »Immanuel« den 11. August s. A. Om Bord var tillige den nyudnævnte Guvernør, Løjtnant cand. jur. *E. J. A. Carstensen* og *Lægen Dr. Hansen* og Frue (Datter af Kaptejn, Konsul *von Mehren* i Helsingør). Carstensen var født 1815 paa Malta. Han havde tidligere været Assistent ved Guvernementet, men rykkede nu ved den forrige Guvernørs Død op i Guvernørstillingen, hvormed var forbundet Karakter som Oberstløjtnant. Han var Broder til Tivolis Grundlægger, *Georg Carstensen*.

Dansk Guinea var paa denne Tid en Tropekoloni paa Afrikas Vestkyst, som Danmark ejede fra 1658 til 1850, da den solgtes til England for kun 10.000 £ St. Den 6' Marts 1850 blev Dannebrog sidste Gang strøget paa Flagstangen over Taarnet paa Christiansborg og Union Jack gik til Vejrs. Den var beliggende paa »Guldkysten«, hvor denne i Retningen Vest—Øst indsnævrer Verdensdelen fra den nordlige brede til den sydlige, smallere Del. Den danske Kystlinie havde



Tegnet af J. W. Svedstrup.

N.Ø. Prospekt af Fortet Christiansborg 1847.

Handels- og Søfartsmuseet paa Kronborg

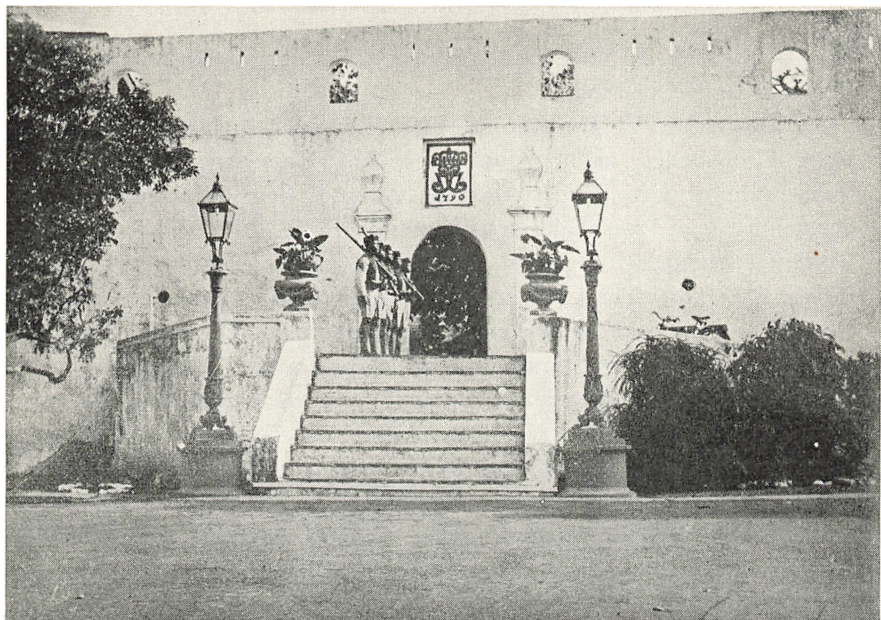
en Udstrækning af ca. 170 km. og var befæstet med 6 Forter, fra Vest: Hovedfortet Christiansborg, derefter Prøvesten, Fredensborg, Augustaborg, Kongensten og Prinsensten længst mod Øst.

Christiansborg med Guvernementsbygningen var et af de største Forter paa Guldkysten, stærkt og solidt bygget, hovedsagelig af hugne Kampesten. Det er bygget paa en Klippe, som mod Landsiden skraaner jevnt ned mod Byen Ussu, men gaar brat ned mod Søsiden. Alle Voldene var hvælvede og indesluttede en stor Gaard med Fliser, hvori de store Bygninger: Kirke, Guvernørbolig m.m. Porten vendte ind mod Landsiden. Besætningen var: 8 Underofficerer, 4 Tambourer og 80 Menige, alle Mulatter eller Negre, bevæbnede med riflede Musketter og Hirschfængere. Armeringen var paa dette Tidspunkt: 8 Stk. 3 ũs, 3 Stk. 12 ũs 8 Stk. 1 ũs Metalkanoner og ca. 24 Stk. gamle Jernkanoner samt 12 Udskydningsapparater til »kongrevske« Rakter¹⁾

Klimaet var frygteligt usundt. En Del af Aaret herskede de alt ud-tørrende hede Vinde, der afløstes af Perioder med en sumpmættet, stillestaaend Fugtighed, der sænkede sig over alt Lavland og frembragte de frygtede Tropesygdomme. Dødeligheden var forfærdende stor. I de ca. 200 Aar, Danmark ejede denne Koloni, var der ialt beskikket Guvernører i 85 Perioder, heraf 7 i flere Perioder; men af disse 78 Personer døde de 34 paa deres Post i Guinea. Den længste Funktionstid var paa 10 Aar, den korteste knap en Maaned. Det kan her nævnes, at en anden Elev fra Elevskolen — Fourer *J. F. Nørgaard* af Klassen 1839 — kom til Guinea i December 1846 og døde allerede i Januar 1847. Svedstrup begravede ham i sin Have paa Fortet Prinsensten. Intet Under, at man herhjemme altid benævnte Guinea som »Danmarks guinesiske Kirkegaard«.

Guvernør Carstensen og hans Følge gik den 7. Oktober 1844 i Land ved Christiansborg. Alle Europæere af det forrige Hold var døde. 2 Maaneder efter Ankomsten bukkede den første — Lægefruen — under for Klimafeberen. Svedstrup ansattes som Fortets Vagtschef. Han gik straks i Gang med at reorganisere Vagttjenesten i Fortet. Han indrettede sig saa godt som muligt i det ham anviste Kvarter — 2 høje, luftige Værelser med meget ringe Inventar. En ganske ung Neger blev afgivet til hans Opvartning. Denne Tjener blev hans Ven under hele Opholdet i Guinea — eller hans »Okra«, hvorved de indfødte forstod noget mere — en Beskytter, hvis Liv var viet til hin anden. Ved adskillige Lejligheder har denne Okra reddet Svedstrups Liv, idet han med sit eget Legeme dækkede Svedstrup for fjendtlige Negres Kugler og Spyd.

1) Congrevske Brandraketter anvendtes f.eks. 1807 ved Englændernes Bombardement af København



Hovedindgang til Fortet Christiansborg.

Svedstrup gik op i sin Gerning og befandt sig godt, fraregnet den voldsomme Hede. Han kom godt ud af det med Guvernøren, en Mand efter hans Hoved: uforfærdet, uden Omsvøb, pligtopfyldende og samtidig kammeratlig og lystig som en Dreng. Ogsaa blandt den farvede Besætning — Negre og Mulatter — gjorde Svedstrup sig respekteret og afholdt. Hans Navn blandt Negrene var Asaffo—Watje (Soldaternes Fader). Kort før Julen 1844 fik han et alvorligt Anfald af Klima-feberen, som han dog med sin kraftige Konstitution overvandt.

Forholdet mellem hvide og farvede i Guinea var ellers ikke paa denne Tid særlig godt, og den forholdsvis fredelige Tilstand, der herskede ved Svedstrups Ankomst, skulde ikke vare længe. I Efteraaret 1844 opstod der Uroligheder i Landet Aqvapim paa Kysten af Guinea, Nord for Fortet Christiansborg. Opstanden lededes af Kong *Adum* og Stortolken (*Cabusér*) *Sabah—Akim*. Landet stod under dansk Overhøjhed. Urolighederne antog en saadan Karakter, at Regeringen i København i den Anledning maatte give Orlogsbriggen »Ørnen« paa Togt til Marokko og Guinea, under Kommando af Orlogskaptajn *H. E. Krenzel*, Ordre til at indgaa til Christiansborg og tage Affære. Briggen ankom til Fortet den 18. Oktober 1845. Søløjtnant — senere Orlogskaptajn — *O. C.*

Hammer gjorde Tjeneste om Bord og afgav senere følgende Beretning om Begivenhederne:

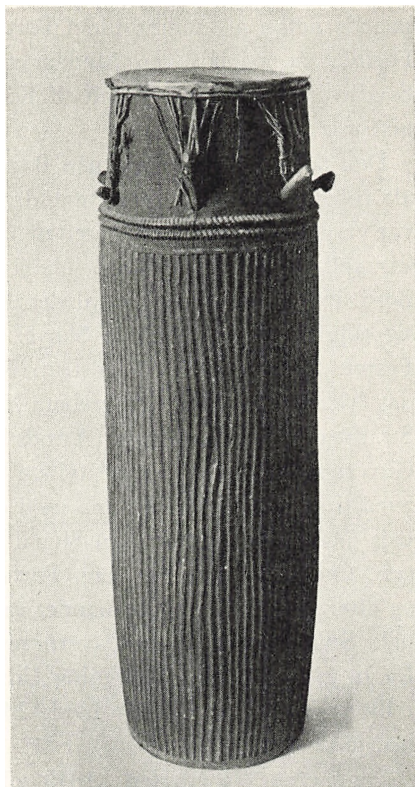
»I Begyndelsen af Fyrerne var her (i Landet Aqvapim) udbrudt indre Uroligheder, navnlig foraarsaget ved Kabussér eller Høvedsmand Adums heftige og voldsomme Adfærd. Som Modvægt havde der dannet sig et Parti under hans Successor, *Ussu—Akim*. Under denne Strid led Landets Indbyggere, og Vejene omkring det danske Fort blev usikre; Guvernør Carstensen fandt sig derfor foranlediget til at indkalde Adum og *Ussu—Akim* til Christiansborg for ved en Palaver at forsøge at skaffe Fred imellem dem. De mødte begge; men forinden Sagen drøftedes, anmodede Høvdingen i den til Fortet stødende By *Ussu* om Tilladelse til at samle de stridende Parter for at forsøge at mægle mellem dem. Denne Mægling foretoges den 25^e November 1844, men den endte med almindeligt Slagsmaal, hvorunder *Ussu—Akim* og hans Venner flygtede. Under Flugten affyrede de deres Geværer paa den som Tilskuere samlede, ubevæbnede Mængde, hvorved 3 Mennesker blev dræbt. *Ussu—Negrene* forfulgte nu de flygtende Aqvapimmer, indhentede dem og dræbte *Ussu—Akim* samt flere af hans Tilhængere og tog 46 Fanger, som sikkert vilde være blevet dræbt eller solgt som Slaver, hvis ikke Guvernøren havde lagt sig imellem. Han forlangte Fangerne udleveret og fik dem overleveret paa Fortet, hvorfra de sendtes hjem. Foruden de nævnte 46 Fanger havde *Ussu*erne fanget 2 Drengene, Sønner af den dræbte *Ussu—Akim*. Drengenes Tilfangetagelse holdt de skjult for Guvernøren, fordi de havde til Hensigt at ofre dem paa Negervis til deres Fetisch. Den paafølgende Nat blev der paa Foranledning af Tolken *Sabah—Akim*, som var den, der havde fanget Drengene afholdt en Forsamling af Byens Grander med flere. I denne fremstillede han Drengene og spurgte, hvad der skulde foretages med dem. Høvdingen *Adum* af Aqvapim var til Stede i Forsamlingen og forlangte, at Drengene skulde dræbes, fordi deres Fader havde fornærmet ham, og de selv havde drillet ham ved at trække i Haarene paa hans Ben, da han i sin Tid sad i Gabestokken i Akropang. Forsamlingen samtykkede heri og overdrog *Sabah—Akim* at udføre Ofringen, hvilket han straks gjorde ved at skære Halsen over paa dem, medens de blev holdt af nogle andre Drengene, som derpaa oversmurte Byens Tromme med deres Blod, en Skik, som er almindelig i de frie Negerstammer, idet de tror, at Ofrenes Sjæle vil pines, hver Gang Trommen røres.

Da denne Misgerning kom til Guvernørens Kundskab, blev Høvdin-

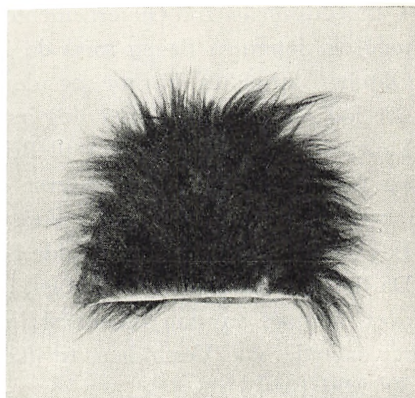
gen Adum straks arresteret og anbragt i Fortet, medens Sabah—Akim, der i længere Tid havde fungeret ved Guvernementet som Tolk, var flygtet. Da Guvernøren fik at vide, at han var den egentlige Morder, forlangte han ham udleveret og idømte Byen Ussu en Bøde paa 200 Rigsdaler guinesisk Kourant. Byen foretog dog intet til Sagens Afgørelse, men støttede paa alle Maader Forbryderen, som havde den Frækhed med en Del af sine Tilhængere at opholde sig i Fortets Nærhed og endog i Reglen at tilbringe Natten i Byen.

Da Fortets Vagtschef, Sergeant — senere Løjtnant I. W. Svedstrup, som ved flere Lejligheder havde vist Mod og Snarraadighed, havde skaffet sig Underretning om, hvor Sabah—Akim havde sit Standkvarter, fik han Guvernørens Tilladelse til at prøve paa at fange ham.

Henad Klokken 1 om Natten den 2. Februar 1845 listede han sig i al Hemmelighed med nogle af de paalideligste Folk fra Fortet ud fra dette. Da de var naaet til Sabah—Akims Hus slog Svedstrup Døren ind, fire Soldater tog Fyren paa Nakken og løb, saa stærkt de kunde, til Fortet med ham. Hans Venner kom hurtigt paa Benene og forfulgte den lille Styrke for at befri ham, men Svedstrup og hans Folk



Byen Ussus blodbestænkte Tromme.
Nationalmuseet.



Negerhøvdingen Adums Abeskindshue,
som han skænkede Kokken paa Skibet,
der førte Fangerne til Danmark.
Nationalmuseet.

naaede netop at komme ind i Fortet og smække Porten i efter sig, da Forfølgerne naaede op. Medens de dundrede paa Fortets Port, fik Svedstrup Soldaterne fordelt til Fortets Batterier, og Negrenes Angreb afvist.

Den næste Dag blev rig paa Begivenheder. Fra om Morgenen syntes alt roligt. En fransk Orlogsmænd, Briggen »le Grenadier«, hvis Chef var en gammel Ven af Guvernøren, var ankret op paa Rheden. Da alt var roligt, tog Guvernøren ikke i Betænkning at aflægge Besøg om Bord. Da dette rygtedes, samledes Aqvapimmerne, der i stort Tal holdt sig skjult i de omliggende Skove, og foretog et uventet Angreb paa Fortet. I en Fart fik Svedstrup Besætningen fordelt til Forsvar, og det lykkedes at afvise Angrebet. Negrene stormede derefter ned mod Stranden i den Hensigt ved Landstigningen at sætte sig i Besiddelse af Guvernørens Person for at tvinge ham til at udlevere Fangerne. Da Svedstrup saa, at Guvernøren med en Del franske Officerer var undervejs mod Land, gjorde han Signal til dem om at gaa tilbage til Briggen. Om Bord blev der Liv. Fartøjer blev sat i Vandet og armeret, og efter at være blevet bemanded med ca. 50 bevæbnede Matroser stod hele Styrken med samt Guvernøren mod Land. Da de nærmede sig Land, gjorde Fortets Besætning Udfald, og Negrene, som fik en Skræk i Blodet ved at se alle de hvide Mænd fra Skibet, smurte Haser, det bedste de kunde.«

Sommeren (Regntiden) 1845 gik; som før nævnt, ankom Briggen »Ørnen« først i Oktober samme Aar. Der blev starke nedsat en Kommissionsdomstol med Orlogskaptajn H. E. Krencel som Formand og 4 Embedsmænd fra Guvernementet som Meddommere for at undersøge og dømme i Sagen mod de 2 fængslede Negre. Den 24' og 25' Oktober afholdtes Forhør og den 31' Oktober afsagdes Dommen, der lød paa Dødsstraf, der dog ændredes til Deportation paa Livstid. Fangerne overførtes derefter til Briggen, og Høvdingen Adum kastede sig for Fødderne af Søofficererne og tryglede om at maatte faa bare een af sine 20 Koner med i Fangenskabet; hvis han blot maatte faa Lov at tage denne ene med, vilde han forære Officererne alle de andre. Da dette selvfølgelig blev afslaaet, blev Adum meget forbavset og bitter over, at man var saa umenneskelig. Briggen med Fangerne om Bord returnerede via Vestindien til København, hvortil den ankom den 30' Maj 1846.

Fangerne anbragtes først i Tugthuset paa Christianshavn. Det viste sig imidlertid hurtigt, at de var ganske uegnede til at deltage i det

Arbejde, der forlangtes af Fangerne her, og Københavns Politi foreslog derfor, at de skulde anbringes i Kastellet i nogle Arrester, som Politiet der disponerede over. Dette bifaldt Kongen — *Chr. VIII* — med Tilføjende, at hver af dem daglig skulde have 48 Sk. til Underhold og tilsammen 30 Rdl. aarlig til Brændsel, hvorhos deres Forplejning og Beklædning skulde ordnes paa den sparsommeligste Maade. Straffen for dem her lød paa Fæstningsarrest paa Livstid i 3' Grad, hvorom det i kongelig Resolution af 14' December 1792 hedder: »At ved den strengeste Arrest (3' Grad), Arrestanten skal indeslutes i et Værelse i Arresthuset . . . med eller uden Vagt, efter Befindende, og aldeles ikke faa Tilladelse til at gaa ud, med mindre Kommandanten skulde finde, at hans Helbreds Konservation nødvendig fordrede nogen Legemsbevægelse, i hvilket Fald denne kunde lade ham spadsere 1 Time daglig ledsaget af en Underofficer eller vagthavende Soldat . . .«

Man blev snart klar over, at man ikke kunde behandle disse tropiske Fanger efter samme Strafferegler, som galdt Landets egne. Udgangstilladelsen blev stærkt udvidet. Navnlig kneb det med at holde Arresterne oppe paa et saadant Antal Varmegrader, at Arrestanterne overhovedet kunde forlade deres Senge; de maatte mindst have 18—20 Grader Varme for at klare sig; allerede den 13' Januar 1847 var der forbrugt 1½ Favn Brænde til dem til et Beløb af 22 Rdl., hvorfor man saa sig nødsaget til at fordoble det aarlige Brændselsbeløb til 60 Rdl., hvilket ligesom det øvrige Ophold gik paa Koloniens Konto. Ofte antændte de et mægtigt Baal i deres Ovne, hvorefter de med øjensynligt Velvære aflagde den uvante, europæiske Klædedragt for ganske nøgne at strække sig paa deres Leje, hvor de nød Dagens Tobakshøst fra deres Ture og drømte sig tilbage til Afrika.

Adum skildres som raa og brutal og i en Alder af 50—60 Aar. Han var meget indesluttet, talte kun sjældent, men knurrede som en arrig Hund. Sabah—Akim derimod, hvis Alder blev anslaaet til ca. 50 Aar, var mere smidig. Han havde forstaaet at tilegne sig nogle engelske og danske Gloser, saa han nogenlunde kunde gøre sig forstaaelig for Vagtmandskabet (Livjægerne), hvilket efterhaanden medførte et vist Tillidsforhold mellem Parterne, der yderligere styrkedes ved, at Soldaterne stak Tobak, Cigarer eller en Rulle Skraa til Fangerne, eller naar det kom højt, lod dem tage en Slurk af deres Feltflasker, der næppe har indeholdt Vand. Det blev betragtet som en stærkt attraaet Tjeneste at blive kommanderet til at ledsage og bevogte disse Fanger en Time eller to paa deres daglige Spadseretur. De var iført alminde-



Tegning af Tormer.

Paa en Bænk sad de to Fanger ofte og stirrede ud over Sundet.

ligt Undertøj, havde mørke Overklæder, en lang Skødefrakke, Vest, Klædesbenklæder, Strømper og Sko, dertil høj, sort Hat og en Stok med Elfenbensknap. Det var en yndet Søndagsfornejelse for Københavnerne at lægge Turen om ad Kastelsvolden eller Smedelinien for at se »Negerkongen og hans Minister«. De foretog disse Spadsereture dagligt ledsaget af en Soldat med skarpladt Gevær. Paa Hovedet bar de deres fornemste Pryd, de høje Hatte; de medbragte altid Avispapir for deri omhyggeligt at opsamle alle de Cigarstumper, de kunde finde. Deres Yndlingsplads om Sommeren var paa Bænken ude paa det yderste Punkt af »Prinsens Bastion« (der, hvor nu Monumentet for

Slaget paa Reden er opstillet), hvorfra de tavse stirrede ud over Sundet.

Da Løjtnant Svedstrup efter 5 Aars Tjeneste i Guinea atter vendte hjem til Danmark, aflagde han nogle Gange Besøg hos de to Fanger. Under deres Fangenskab paa Fortet Christiansborg havde han ofte besøgt dem, bragt dem Tobak og Rom og vundet deres Tillid, »de 2 Stakler, som ikke havde gjort andet, end hvad der havde været Skik og Brug i Landet i Aartusinder, og endnu den Dag i Dag sker, men kun mere hemmeligt«, skrev han. Svedstrup blev hver Gang modtaget med Glæde af Fangerne i Kastellet, til Trods for at han havde været Hovedmanden ved ders Tilfangetagelse; men med ham kunde de jo tale nogenlunde i deres Hjemlands Sprog.

Den 30. Marts 1850 blev det danske Flag for sidste Gang strøget overalt i de danske Kolonier paa Guineakysten. Med disses Afstaaelse til England slog Befrielsens Time for de to Negre. Kong *Frederik VII* vilde straks have dem sat i Frihed; men saavel Kassellets Kommandant som Politidirektøren fraraadede dette nærmest af Hensyn til Fangerne, der vilde blive stillet i en hjælpeløs Situation. Fangerne havde selv en Forstaaelse heraf; de erklærede, »at de, indtil de med Skibslejlighed kunde komme til deres Hjem, ej attraaede nogensomhelst Forandring i deres nuværende Stilling, og at de i dybeste Underdanighed følte sig lykkelige med det Haab at erholde Friheden«. Paa denne Maade blev deres Fangenskab i Kastellet frivilligt forlænget i $\frac{1}{2}$ Aar. Den 17^e August 1850 blev de ført om Bord paa Skibet »Augusta«, der samme Dag afsejlede til London, hvorfra de ved det danske Generalkonsulats Hjælp vilde blive videreført til Guinea.

De havde saaledes haft en samlet Fængselstid af ialt omtrent $5\frac{3}{4}$ Aar.

Næppe var Urolighederne i Aqvapim overvundet, før en ny Opstand opstod, denne Gang i den østlige Del af Kolonien, i Augnalandet omkring Fort Prinsensten. I sine Erindringer, som i Uddrag blev offentliggjort i Dagspressen efter Svedstrups Død, skildrer han Begivenhederne saaledes:

»Af de 6 Forter paa vor 26 Mil lange Kyststrækning var, da jeg i Aaret 1844 kom dertil, kun det ene og største af dem — Christiansborg — armeret, og her laa hele Garnisonen. De andre Forter var ubetydelige; et Par gamle, rustne Kanoner laa paa de forfaldne Volde, og hele Besætningen paa hvert af dem bestod af en Mulatunderofficer, som havde at melde til Guvernøren i Hovedfortet, naar noget ulovligt passerede og om Søndagen at hejse Flaget. Christiansborg laa længst mod Vest helt ude mod Havet paa nogle Klipper, Prinsensten, det

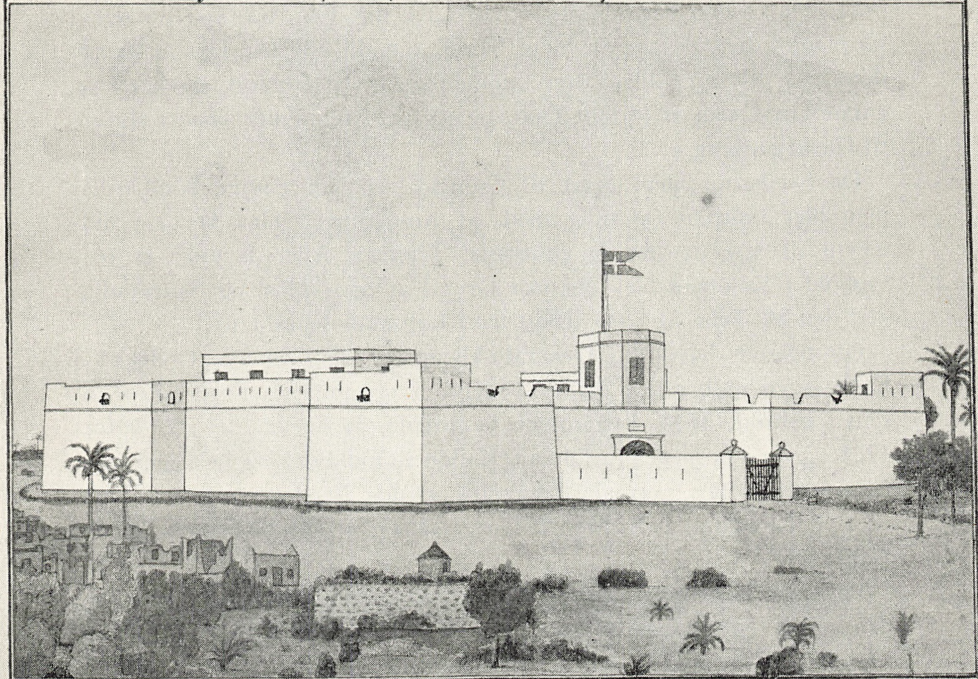
næststørste længst mod Øst ved Quittah i Augnalandet. Øst for dette Fort var Landet og dets Indbyggere overladt til sig selv, da der ikke fandtes europæiske Etablissementer, hverken ved Beninkysten eller sydligere indtil Galoonfloden, hvor Fransk mændene havde nogle Stationer. Til dette Kystland, hvor der altsaa ikke var nogen videre Kontrol, blev alle Slavetransporter fra Indlandet og fra engelske, hollandske og danske Besiddelser dirigeret for at udskibes, naar Lejlighed gaves; thi der viste sig nu og da europæiske Krigsskibe, som forhindrede Slaveudførslen.

Da Danmark i Midten af det 18' Aarhundrede ligesom de andre Magter optog Slavehandelen, begyndte Kolonien at blomstre. Transporterne gik fra det Indre af Landet til Kystforterne, der virkede som faste Slavedepoter, herfra blev Negrene indskibet til Kolonierne i Vestindien. Danskerne var dog kun Mellemlandere — Fangsten var overladt andre Nationer og Negerhøvdingene. Det var en rigere Indtægt end den hidtidige Handel med Smaapartier af Elfenben, Guld og Sukker. Danmark ophævede Slavehandelen fra Nytaar 1803, og var saaledes det første koloniejende Land i Verden, der forbød Slavehandelen.

»Fra de sidstnævnte tre Landsdele maatte Slavetransporterne absolut passere Augnalandet, hvor Fort Prinsensten laa med sine ene Mands Besætning; det var en Mulatsergent ved Navn *Hesse*. Jeg havde flere Gange med de Sendebud, der stadig gik mellem Forterne, anmodet gamle Hesse om at stoppe Slavetransporterne med Hjælp af Quittahs Mulatbefolkning, og i Februar Maaned 1846 kom der endelig Melding til Guvernøren om, at han havde taget 50 Slaver, som en portugisisk Købmand førte forbi Fortet. Som Følge af denne Melding fik jeg Ordre til med en lille Afdeling Soldater at afhente Slaverne til Hovedfortet, hvor de skulde gives fri. Samme Eftermiddag afsejlede jeg med 2 af de største Kanoer, hver med 13 Remidorer (Rorkarle) og 6 Soldater. Kanoerne blev godt provianteret, og jeg medtog Rom til Negrene, Vin til mig selv og desuden en Flaske fyldt med Vand, som ved en Smule Rødvin havde faaet en rødlig Farve« . . .

Turen forløb godt, indtil man nærmede sig Voltaflodens Udløb i Atlanterhavet, hvor voldsomme Brændinger herskede. Negrene nægtede at ro videre, og Tolken forklarede, at her boltrede Voltaflodens onde Aander sig i Bølgerne; man vilde derfor ikke komme forbi, hvis der ikke ofredes til de vrede Guder. Svedstrup prøvede at forklare dem, hvorledes denne Brydning mellem Hav og Flod opstod, og lovede dem en Hjertestyrkning. Folkene sagde, at de hellere vilde lade sig skyde ned

VI: 1
Syd-V Prospect af Fortet Prindsenstein 1847.



Tegnet af J. W. Svedstrup.

Handels- og Søfartsmuseet paa Kronborg.
S.V. Prospekt af Fortet Prinsenstein 1847.

end ro uden Ofring. Svedstrup bøjede sig tilsyneladende, tog Flasken med det rødlige Vand frem, drak selv en Mundfuld og kylede den saa ud i Bølgerne. Ofringen hilstes med et vældigt Glædeshyl, og Bakajstokkene (Aarerne) kom hurtigt i Vandet. Folkene roede nu som rasende, indtil de havde passeret Floden og nærmet sig Kysten paa den anden Side. Brændingerne var saa høje, at man fra Baadene næppe kunde se Toppene af Kokustræerne i Land. Omsider naaede man ind til Kysten, og Svedstrup marcherede med sine 12 Soldater og 26 Remidorer op til Fortet Prinsenstein. Her blev han modtaget af gamle Hesse, der nu var ene i Fortet. Dette var efter Svedstrups egne Erindringer gaaet saaledes til:

»Dagen efter at Slaverne var taget, var der kommet en Portugiser med en Mængde bevæbnede Augnanegre ind i Fortet og havde forlangt Transporten udleveret. Da Hesse gjorde opmærksom paa, at det var en Fornærmelse mod Kongen af Danmark, under hvis Flag de

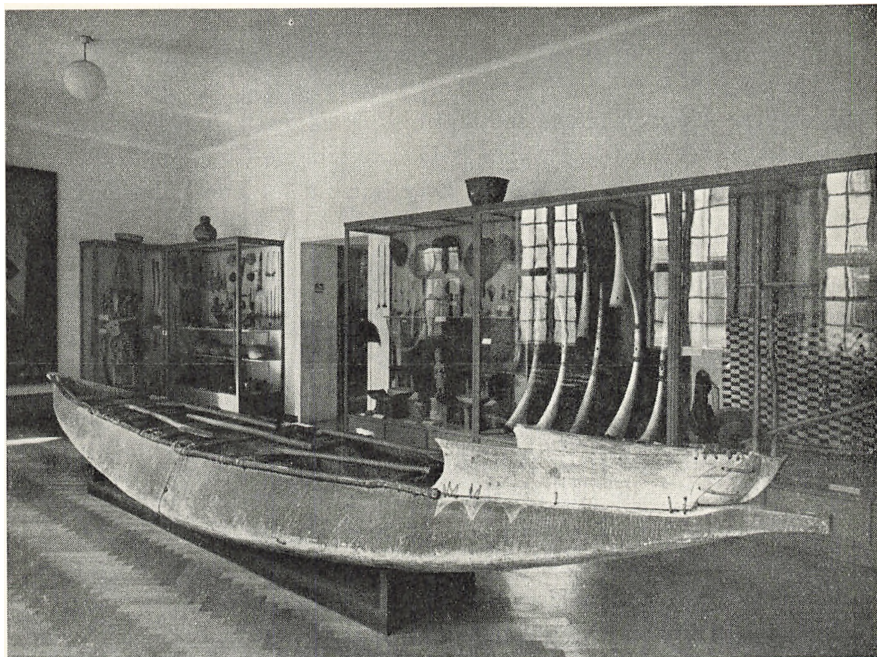
stod, gik Portugiseren ganske gemytligt hen og strøg Flaget med de ord: »Nu er den Sag klaret; vil du have mit Flag op, kan du ogsaa blive føjet deri, og gør du mere Vrøvl, kan du selv faa Lov at hænge deroppe«. Slaverne blev atter sammenlænket og bortført, og her stod gamle Hesse som et fortabt Faar, og jeg med mit Følge vendte tilbage til Christiansborg.«

Da Svedstrup blev forsat til Guinea, var han endnu Bombarder, men blev omtrent samtidig med, at Ansøgningen blev bevilget, udnævnt til Sergent ved de guinesiske Tropper. Allerede efter et kort Ophold i Kolonien blev der paa Grund af hans Mod og Snarraadighed den 28' Februar 1845 tillagt ham Løjtnants Karakter.

Guvernøren havde til Generaltoldkammer og Commerce Collegiet i København indberettet Begivenhederne i og omkring Fortet Prinsensten i Februar 1846. Regeringen besluttede, at Fortet, der var opført 1784 og nu var meget forfaldent, skulde istandsættes og belægges med Garnison. Fortets normale Besætning skulde herefter være: 1 Fortchef, 1 Løjtnant, 1 Kirurg, 1 Underofficer, 10 Mulatsoldater og 50 Fortnegre.

Løjtnant Svedstrup ansattes som Kommandant for Fortet. Det blev den største og sværeste Opgave, der blev ham tildelt under Opholdet i Guinea. Han skildrer selv i sine Erindringer dens dramatiske Forløb saaledes:

»Som Følge af denne Beslutning afmarcherede jeg den 24' Oktober 1846 fra Hovedfortet Christiansborg til Prinsensten med 12 Mulatsoldater og 16 Arbejdsnegre samt disses Koner og Børn, saa Karavannen bestod af mindst 50 Personer, hvoraf jeg var den eneste hvide. Fortet Prinsensten — Grundstenen nedlagt den 22' Juni 1784 — var bygget i Firkant med flere Bastioner og laa paa en Landtange ca 800 Alen fra Stranden og omtrent 1000 Alen fra en Indsø paa den modsatte Side. Fladeindholdet indenfor Brystværnet var 6400 Kvadratalen. Fortet var meget forfaldent, og Murværket paa mange Steder styrtet ned, saa man ikke behøvede at gaa gennem Porten for at komme ind; man kunde bekvemt gaa op ad de nedfaldne Volde; i Bastionerne laa nogle gamle, forrustede Kanoner, men Lavetter og Ammunition fandtes ikke. Siden Slavehandelen i Aarhundredets Begyndelse var blevet forbudt, var der ikke foretaget nogen Reparation og ikke sendt nogen militær Forsyning dertil, saa det var ikke saa underligt, at det var forfaldent, og dog var dette Punkt det vigtigste i vore Besiddelser med Hensyn til Slavehandelens Undertrykkelse. Jeg besluttede at holde



Kano hjemsendt fra de danske Kolonier paa Guineakysten. Nationalmuseet. Baaden er ca. 6,80 m lang, men har oprindeligt haft en Længde af ca. 10 m. Midterstykket er af Pladshensyn fjernet inden Sø-Transporten hjem. Der findes ikke Søm eller Nagler af nogen Art i Baaden. Alle Sammenføjninger er surrede med Plantetrevler.

mig neutral, indtil Fortet var bragt i Forsvarsstand, men da ogsaa med Kraft træde op mod Slaveuæsenet.«

Svedstrup paabegyndte nu Fortets Udbedring. De 16 Negerhaandværkere blev sat i Arbejde, og han lejede yderligere et Dusin Negre til at bære Sten, tilberede Mørtel o.s.v. En Maanedstid efter Ankomsten havde han faaet Voldene opført og tog nu fat paa de meget forfaldne Bygninger. Rundt om Voldene plantede han forneden en Kaktushæk. Fra Hovedfortet fik han sendt 2 Kanoner med tilhørende Ammunition og følte sig nu i Stand til at træde aktivt op. Han lejede en Mulat — *John Nieser* — til Spiontjeneste, der skulde give ham Underretning om stedfindende Slavetransporter. Men Mulatten viste sig at være en Forræder, som stod i Ledtog med Slavehandlerne. Saaledes meldte han en Dag, at en stor Slavetransport næste Nat vilde passere en Vej ca. $\frac{1}{4}$ Mil Vest for Byen Kidi — $\frac{1}{2}$ Mil fra Fortet. Efter Solnedgang marcherede Svedstrup ud med de fleste af sine Soldater, som han posterede langs den Sti, der var blevet ham opgivet. Natten forløb, uden at der skete noget, og Styrken marcherede slukøret tilbage.

Senere fik Svedstrup at vide, at der samme Nat var passeret en meget stor Transport langs Søen forbi Fortet, og at nogle rige Negre efter Svedstrups Afmarch havde indfundet sig i Fortet og havde trakteret alle derværende med Rom. »Da John Nieser næste Gang kom i Fortet lod jeg ham binde til en Kanon, hvor han fik sin Løn udbetalt med 25 Pidskeslag, hvorefter jeg lod ham løbe.«

Da Augnanegrene saa, at Meningen med Fortets Istandsættelse var at hæmme Slavehandlene, blev de meget forbitrede; thi dels havde de en stor Fortjeneste ved, at Slavetransporterne drog igennem deres Land og lejrede sig der, dels handlede de selv med Slaver. Svedstrup mærkede nu, at han var omgivet af Fjender, og snart turde han ikke gaa ubevæbnet i længere Afstand fra Fortet.

En Dag i Begyndelsen af Juni 1847 havde Svedstrup været et Ærinde inde i Quitta By, som kun var skilt fra Fortet ved en lille, aaben Plads. Paa Tilbagevejen til Fortet styrtede pludselig en lille Flok Negre frem imod ham bevæbnede med Spyd, Knive og Stokke. Svedstrup trak sin Sabel, huggede sig igennem og løb mod Fortet, hvor nogle Soldater kom ham til Hjælp. Svedstrup gjorde omkring, Negrene tog Flugten efterladende 2 Negre, som han havde dræbt under Angrebet. Et Par Timer senere hørtes Krigshorn og Trommer i Quitta. Fortets Besætning vidste, hvad det betød. I en Fart blev de Stiger og Stilladser, der endnu henlaa uden for Murene, bjerget ind og Mandskabet fordelt til deres Poster. Soldaterne maatte aflevere deres Sabler til Arbejdsnegrene, som fordeltes paa Voldene. Henad Natten ankom den ene Flok efter den anden fra hele Augnalandet til Quitta; de kom syngende og skraalende under Akkompagnement af Horn og Trommer. Svedstrup, der ikke ventede Angreb før Dag, lod sin Madras bringe ud paa Batteriet og sov roligt der hele Natten, ligesom han havde givet Halvdelen af Mandskabet Lov til at sove. Sin sorgløse Ungdommelighed giver han selv Udtryk saaledes: »Ved Daggry vækkedes jeg glad ved, at Tæppet endelig rullede op for det Skuespil, jeg, siden jeg blev Soldat, havde ønsket at spille med i; nu var saagar Hovedrollen tildelt mig, saa mere kunde jeg ej godt forlange.«

Det varede ikke længe før Angrebet kom. Augnaerne stormede mod Fortet i Tusindvis under vilde, skærende Hyl, men blev modtaget af Geværskud og Kugler »og de stakkels 2 Kanoner«. Mandefaldet blandt Negrene var stort, og de trak sig tilbage. En større Afdeling var dog trængt helt ind til Fortets Port, hvorfra de maatte fordrives med Haandgranater, et Vaaben, som Svedstrup her prøvede for første

Gang. Han antændte Fængrøret paa Granaten med sin Cigar, som han stadig holdt Ild i, og kastede den derefter ned mellem Angriberne, hvor den eksploderede og fejede Negrene til alle Sider. Den lille Besætning stod godt dækket bag Murenes Skydeskaar, hvorfra Geværilden blev afgivet; den eneste, der var noget udsat var Svedstrup, der maatte fare omkring og være til Stede alle Vegne. Op ad Dagen trak Negrene sig helt tilbage.

Herefter var der Ro nogle Dage. Negrene holdt sig udenfor Geværskuds Afstand, og da der ikke var Overflod paa Ammunition, turde Svedstrup ikke anvende Kanonerne; han var nødt til at spare herpaa, indtil det rigtig begyndte at knibe. Negrene var daarlige Geværskytter. Hollænderne plejede at prakke dem daarlige Bøsser paa, og naar Negrene undertiden var for ødsle med Ladningen, sprang de skøre Bøsser; derfor turde de sorte ikke lægge Bøssen til Kinden, naar de skød, men holdt den frem foran sig eller støttede den til Hoften. Skydefærdigheden var saaledes ringe, hvad der gavnede Forsvarerne. I at behandle Lanser og Kastespyd var de derimod sande Mestre.

Belejringen tog nu en anden Karakter; Fortets Besætning skulde sultes ud, og der var ikke provianteret for længere Tid. Der gik 8 Dage, hvor al Tilførsel blev stoppet. Der forløb atter 8 Dage, og Provianten var opbrugt. Svedstrup maatte lade sine kære Kalkuner, Høns og Duer slagte, som han delte med Folkene. Derefter kom Turen til de faa Papegøjer og Aber, der var, og til sidst gik det løs paa Rotter og Flagermus, som Folkene nød med stor Appetit. Saalænge der var Kokustræer med Frugt og Nødder i Fortets Nærhed, klarede man sig med det. Belejringen trak ud i seks til syv Uger; Tilstanden forværredes Dag for Dag. Kravlende paa alle fire i Nattens Mulm og Mørke afrev Folkene Græs og Blade i Fortets umiddelbare Nærhed, alt imedens der holdtes skarpt Udkig; den næste Dag levede de saa af kogt Græs og andet Surrogat for menneskelig Føde.

Med sine 12 Kombattanter (Mulatsoldaterne) turde Svedstrup ikke vove et Udfald mod tusindvis af Fjender. Stillingen var nu fortvivlet. Besætningen var modløs og svag. En af de flinkeste af Folkene tilbød at forsøge det Vovestykke at bringe Bud til Hovedfortet Christiansborg om den haabløse Situation. I en Flaske, som blev ham bundet om Livet, fik han et Brev til den fungerende Guvernør, Interimguvernør *R. E. Schmidt* (med hvem Svedstrup efter Carstensens Afrejse ikke stod sig særlig godt). Budet skulde flere Steder svømme over Vandløb, men kom som ved et Vidunder lykkeligt til Christiansborg. En Undsætnings-

ekspedition blev udrustet, og endelig kom den fungerende Guvernør til Prinsensten med et halvhundrede Mand til Hjælp. Ved Parlamentær fik man nu Augnakongen til at sende nogle Høvdinge for at underhandle; de forlangte, at Guvernøren skulde udlevere nogle Soldater i Stedet for de dræbte Negre. Disse Soldater skulde saa ofres til Krigsfetschen, før vilde de ikke slutte Fred. Underhandlingerne afbrødes, og den samlede Styrke gjorde et Udfald fra Fortet for at skaffe Levnedsmidler. Svedstrup afmarcherede med sin lille Trop; den fungerende Guvernør fulgte bagefter med den større Afdeling mod Byen Kiddi. Styrken faldt i et Baghold, idet Masser af Negre laa skjult i de omgivende Skove og Buskadser. Guvernøren gjorde omkring, og Svedstrup dækkede Tilbageslaget. Han sikrede sig straks den Neger, der bar Tasken med Haandgranaterne, med hvilke han under Løbet holdt de nærmeste Fjender paa Afstand. Hele Styrken naede Fortet saa temmelig uskadte. Svedstrup selv havde faaet 2 Pileskud i det ene Ben.

Nogle Dage efter ankrede en fransk Orlogsmand op paa Rheden. Ved Signaler fra Fortet blev den gjort opmærksom paa Stillingen og den begyndte at bombardere Quitta og de omliggende Buskadser. Efter nogen Tids Skydning, sattes Baadene ud; men de kunde ikke komme ind over Brændingerne. Samtidig gjorde Besætningen Udfald fra Fortet, men blev saa rasende angrebet fra alle Sider, at de mistede 7 Mand. Midt under Kampen gik der Ild i Quitta By, som snart dannede et vældigt Baal, der endog truede Fortet. Samme Aften holdt Augnaerne stor Sejrsfest, hvorunder Hovederne af de dræbte Soldater blev sat paa Stager uden for Fjendernes Lejr. Dagen derpaa blev Bombardementet genoptaget, og en god Forsyning af Proviant kom i Land og blev bragt op til Fortet, hvor den udhungrede Besætning endelig kunde spise sig mætte i »kristelig Mad«. Orlogsmanden lettede og bragte den fungerende Guvernør tilbage til Christiansborg.

Belejringen fortsattes i flere Uger, og det begyndte atter at knibe med Provianten. Besætningen var for ringe og for udmattet til at kunne gøre flere Udfald. Man levede hver Dag i Haabet om, at Guvernøren, der jo kendte Stillingen, skulde sende Hjælp søværts fra Hovedfortet. Men Hjælpen udeblev. Modløsheden var stor og Sulten nærmest uudholdelig. Stillingen var atter fortvivlet.

En Morgenstund hørtes Kanonskud i Retning af Sct. Paul. Lidt efter kom et Skib tilsyne. Svedstrup fik Kikkerten frem, og da Skibet lidt efter svajede, konstaterede han Dannebrog vajende under Gaffelen. Ude af sig selv af Glæde brølede han: »Dansk Orlogsmand«, saa det

rungede i Fortgaarden. Raabet gentoges af alle Soldaterne, der stormede op paa Søbatteriet ellevilde af Glæde. Det var atter Orlogsbriggen »Ørnen«, ført af Orlogskaptajn — senere Admiral — *C. L. C. Irminger* (1802—1888). Lige saa stor Glæde det var for Fortets Besætning at se det danske Flag, var Glæden om Bord ved at se Fortets Flag; thi man havde i Christiansborg næret stor Frygt for, at Fortet var faldet. Snart stod Svedstrup paa Briggens Dæk og aflagde Rapport om Tilstanden og Begivenhederne, hvorefter han spiste Frokost, »saa godt som den har ingen senere smagt mig«. Den fungerende Guvernør, der var fulgt med Briggen fra Christiansborg, Kaptajn Irminger og en Del af Officererne gik sammen med Svedstrup i Land. Der blev nu sendt Bud til Augnakongen med Opfordring til at sende nogle Kabudseere og Grander (Høvdinge) til Prinsensten for at afgøre Striden. Der kom intet Svar, men Meddelelse om, at Augnakongen beredte sig paa at genoptage Kampen.

I de følgende Dage blev der bragt Krigsmateriel, saa som Espingoler, kongrevske Raketter m. m. op til Fortet, der nu var klar til Kamp. Briggen lettede og ankrede ud for Kiddi By, der blev stærkt beskydt med Granater. Kabudserens Hus midt i Byen blev først ødelagt og derefter de andre Huse og Hytter. Indbyggerne flygtede over Hals og Hoved og blev fulgt paa Vej af Granatskud. Skydningen varede et Par Timer. Nu skulde efter Planen Augna By (Residensen) staa for Tur; men allerede Dagen efter mødte Grander og Kabudseren fra de fleste Byer i Augnalandet for at bede om Fred. De frygtede, at deres øvrige Kystbyer skulde lide samme Skæbne som Kiddi og gik derfor ind paa de stillede Fredsbetingelser. Ved Solnedgang forkyndte et Par Kanon-skud fra Fortet, at Freden var sluttet.

I Tidsskriftet »Nyt fra alle Lande« har daværende Orlogskaptajn Irminger i 1868 givet en Skildring af disse Begivenheder. Han beretter heri, at Orlogsbriggen »Ørnen« kom til Guinea (Christiansborg) den 11. Oktober 1847; efter at have losset Lasten til Hovedfortet og taget Guvernøren og Undsætningsekspeditionen om Bord, afsejlede den til Prinsensten, hvortil den ankom den 17. Oktober 1847. Den 23. Oktober blev Freden med Augnaerne sluttet, og Urolighederne dermed bragt til Ophør.

I sin Indberetning om denne Sag har Kaptajn Irminger udtalt, at Løjtnant Svedstrup var en særdeles modig og uforfærdet Officer, og at man ene og alene kunde tillægge ham Æren for, at det danske Flag vedblev at vaje paa disse Kanter af Guinea.

En mindre Styrke blev efterladt i Fortet Prinsensten, medens Svedstrup med Resten af Briggen »Ørnen« blev bragt op til Christiansborg.

Der fulgte nu en forholdsvis rolig Periode. Svedstrup benyttede herefter Tiden paa forskellig Maade. Regeringen i København havde overfor Guvernementet udtalt Ønsket om at forøge vore Samlinger fra Kolonierne. Svedstrup paatog sig denne Opgave, og ved lange Ture ind i Aqvapimbjergene og dybt ind i Ashanti-Riget samlede han mange sjeldne og interessante Dyr, Insekter og Genstande ofte erhvervede paa egen Bekostning. Disse Ting tilfaldt danske Museer ved hans Hjemkomst, og han ydede herved Landet en betydelig Tjeneste. Blandt disse Beviser for et Naturfolks Levevis og Kultus fandtes ogsaa den forhen omtalte, blodbestænkte Tromme, der sammen med Sagens Akter blev ført hertil i 1847 og nu findes i Nationalmuseets etnografiske Samling. Den er fremstillet af en udhulet Træstamme, er 1.28 m høj og har et Tvermaal saavel over Bunden som over Skindet, der er presset ned over Randen ved Hjælp af en Ring, af 0.35 m. En saadan Tromme betjentes af to Mand, af hvilke den ene bar den paa Hovedet med Skindet vendende bagud, medens den anden gik bagved og slog paa Skindet med to bøjede Stokke.

Hvorvidt Svedstrup under sit Ophold i Guinea — saaledes som Skik og Brug var mellem de hvide — tog en indfødt Kvinde til sig som Medleverske, foreligger der intet med Sikkerhed om; men en Kendsgerning er det, at Navnet — blandt mange andre danske Navne — den Dag i Dag bæres af flere farvede i Guinea, hvad »Galathea«-Ekspeditionen konstaterede, da den i 1950 gæstede disse Breddegrader.

I Efteraaret 1848 kom atter et nyt Hold Embedsmænd fra Danmark til Guinea og med disse Beretning om den udbrudte Krig hjemme. Svedstrup fik Uro i Blodet; han vilde hjem for at kæmpe for Fædrelandet. Det lykkedes at faa Lægen til at udstede en Attest for, »at det var nødvendigt for hans Helbred at vende hjem“, hvorefter han fik 1 Aars Permission. Der var paa dette Tidspunkt ingen europæiske Skibe derude, saa han maatte tage afsted med en Amerikaner. Den 27. December 1848 gik han ombord i Briggen »Harald« af Salem, der viste sig at være et Slaveskib. Efter en lang og besværlig Rejse, der gik over Amerika, gik han den 24. juli 1849 i Land i Helsingør.

Svedstrup skulde melde sig hjemkommen i General-Toldkollegiet, hvorunder de guinesiske Anliggender sorterede. Han begav sig — iført sin guinesiske Gallauniform, der var meget fantasifuld, farvestraalende og slet ikke mindede om danske Uniformer — paa Vej ned mod Mini-



Guinea Neger malet af Hollænderen Eekhout 1641. Nationalmuseet.
Han tilhører det krigeriske Ashantifolk, som Danmark og England sammen
maatte føre regulær Krig imod.

sterialbygningen. Københavnerne kendte ikke denne Uniform og troede, at det var en af Førerne for de slesvig-holstenske Oprørere, der var ankommet til Byen. Der samledes allerede ved Knippelsbro et truende Opløb, der pøb, raabte og sang »Den tapre Landsoldat«. Svedstrup naaede uanfægtet Porten i den røde Bygning, hvor han roligt vendte sig og »paa en pæn Maade bad dem om at ryge og rejse ad H... til«. I Ministeriet fandt man det dog raadeligst, da han skulde derfra, at hente en Droske, der kunde køre ham hjem, saa man kunde undgaa Optøjer.

Det gjaldt nu om for Svedstrup at faa en Stilling. Fra Ministeriets Side havde man antydnet, at han efter sine Fortjenester maatte have Fortrinsret til visse Embeder. Han søgte adskillige, men uden Held. Sidst paatænkte han at søge et Embede under Postvæsenet i Fredericia. I den Anledning søgte han Audiens hos Kong Frederik VII paa Frederiksborg Slot. Han blev meget venligt modtaget af Kongen, som interesseret forhørte sig om Forholdene i Guinea, spøgende omtalte den Konge, han havde fanget, og tilsagde ham sin Bevaagenhed. Alt tegnede saare godt. Men der kom et Efterspil, hvorom Slægten har fortalt følgende muntre Historie. Da Svedstrup var kommet uden for Kongens Gemak, stod der en Kammerherre, som meddelte, at Grevinden ønskede at hilse paa Løjtnant Svedstrup, hvortil denne svarede, at Løjtnant Svedstrup ikke ønskede at hilse paa Grevinden.

Svedstrup blev ikke Postmester dengang!

Svedstrup, der jo stadig havde Orlov fra de guinesiske Tropper, meldte sig nu til frivillig Tjeneste i Hæren. Han ansattes i Artilleriet, hvorunder han beholdt sin Charge. Hans Deltagelse i Krigen blev ikke af lang Varighed eller Betydning, hvad der skuffede ham meget. Han var under Slaget ved Isted Fører for Artilleriets Hestereserve. Paa et meget sent Tidspunkt af Slaget fik han Ordre til at rykke frem, men naaede først frem, da Slaget var afsluttet. I Vintertiden 1850—51 gjorde han Tjeneste som Chef for et Halvbatteri paa Øen Føhr uden Begivenheder af nogen Art. Efter Fredsslutningen tilbød man ham fortsat Tjeneste i Hæren, hvilket han afslog. Han var dybt skuffet, og Eventyrlysten sad ham endnu i Blodet. Han vilde tilbage til Guinea; men Besiddelsen var imidlertid solgt til England. Han søgte og fik sin Afsked fra Hæren i 1851 med 300 Rdl. i Vartpenge.

I Efteraaret 1851 blev der tilbudt ham en Stilling som Assistent hos Skovrider *Wegge* paa Graasten, hvor han var beskæftiget med Vej-arbejder og Landmaaling. Men i Sommeren 1852 blev han ansat som

Tilsynsførende, Regnskabsfører og Tolk i det engelske Selskab Joseph Owen og Sønner ved Udtørings- og Landvindingsarbejde i Nissum Fjord. I Efteraaret 1853 brød Vandet ind over den 4000 Alen lange Dæmning og bortrev alt. Det engelske Interessentselskab opgav fuldstændig Arbejdet og trak sig tilbage i 1854. Svedstrup stod atter ledig paa Torvet.

I denne Periode boede Svedstrup i Landsbyen Bøvlingbjerg hos Fru Busch, Enke efter cand. phil. Lærer og Kordegn Busch i Bøvling. Her traf han sin vordende Hustru, Datteren *Elisabeth Eleonora Busch*, (1824 1897), »den i mine Øjne bedste Kvinde paa Jorden«. Brylluppet stod i Bøvling Kirke i Februar 1853. Samme Foraar døde Moderen, der havde tilskødet Svedstrup den lille Gaard, hun beboede og ejede, mod at skifte med de 4 Søsken. Da Svedstrup ikke turde binde an med Landvæsen, og Inddæmningsarbejdet standsedes, solgtes Gaarden og Familien flyttede til København i 1855. Svedstrup vendte dog snart tilbage til sin Fødeby — Helsingør — hvor han fik Ansættelse paa von Mehrens Klædefabrik. Her virkede han som Bogholder i mange Aar og levede helst saa ubemærket som muligt. Familien boede i Helsingør først paa Lindegaarden senere paa Sdr. Strandvej. Et Tilbagefald af gul Feber efter Hjemkomsten overstod han heldigt.

Med det karakteristiske Hoved, omkranset af det hvide Haar og Skæg, den ranke Holdning og den sikre, faste Gang var han endnu i en høj Alder en prægtig Type paa den djærve Soldat. Kong *Christian IX* ønskede, da han blev bekendt med den gamle Mands Ungdomsbedrifter, at yde ham sin Paaskønnelse og udnævnte ham den 3. Juni 1882 til Ridder af Dannebrog. Kort Tid efter viste han ham en sjelden personlig Udmærkelse. Den 27. Juni s. A. afholdt Helsingør kongelig privilegerede Skydeselskab den aarlige Kongefugleskydning. Efter Kongens Ønske blev Løjtnant Svedstrup hentet. Kongen præsenterede ham for Brødrene og fremstillede ham som et Eksempel paa en Hædermand. Kongen spurgte ham, om han ikke var Medlem af Selskabet, hvortil Svedstrup svarede, at det havde han været; men dertil havde han ikke mere Raad. Som et smukt Vidnesbyrd om, at gemt er ikke glemt, blev han nu under Brødrenes Jubel af hans Majestæt Kongen udnævnt til Selskabets Æresmedlem, idet Kongen hængte det tilhørende Emblem om Svedstrups Hals.

Svedstrup levede med sin Familie et harmonisk Liv. Han var en retlinet Personlighed og en god Familiefader. Hustruen var en blid Natur, velbegavet og meget litterært interesseret. Hun overlevede ham

tillige med tre Sønner, alle dygtige Mænd i smukke Stillinger. Den mest bekendte af dem var Forfatteren *Alexander Svedstrup* (1864—1930), der i Pressen og den præmierede Roman »Erik Gudmand« satte Faderen et smukt Minde.

Svedstrup døde i sin Fødeby den 25. Februar 1893. Dødsårsagen var Kræft. Han blev begravet paa Helsingør Kirkegaard.

Et Eventyr var sluttet.

K I L D E R :

- Alexander Svedstrup: Erik Gudmand I—II — I S. 22, 55, 244 ff, 351.
- Kay Larsen: Guvernører, Residenter, Kommandanter og Chefer i de tidligere danske Tropekolonier. S. 22 ff., 113.
- Sophie Petersen: Danmarks gamle Tropekolonier S. 263 ff.
- Victor Krohn: Negerkongen og hans Minister (Pressens Almanak „Danmark“ 1931 S. 39 ff).
- Avancements Bekendtgørelser ved Landmilitæretaten 1846—47.
- Kgl. Artilleris Befalingsmænd S. 96 (*Utrykt* — Hærens Arkiv, betegnet K.A.B.).
- W. Svedstrups Dagbøger — „Kort Fremstilling af Johan Vilhelm Svedstrups Tilværelse her paa Jorden“. (Rigsarkivet). *Utrykt*.
- Helsingør kongelig privilegerede Skydeselskabs Bestyrelsesprotokol.
- Militærtidende 1893: S. 97 f.
- Anders Uhrskov: Liv og Levned I. To gamle fortæller. S. 9 ff.
- Hakon Mielche: Galathea lægger ud. S. 61, 94 ff.

